

Styrdokument

Riktlinje förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre

Våra styrdokument

[Normerande]

Policy - Vår hållning, övergripande
Riktlinjer - Rekommenderade sätt att agera
Regler - Absoluta gränser och ska-krav

[Aktiverande]

Strategi - Avgörande vägval och strategiområden från fullmäktigeberedningar
Program - Avgörande vägval och programområden från andra än fullmäktigeberedningar
Plan - Uppdrag, tidsram och ansvar

Innehåll

1	Bakgrund	4
2	Syfte	4
3	Förenklat beslutsfattande i Ulricehamns kommun	4
3.1	Ålder	4
3.2	Insatser	5
3.3	Omfattning	7
3.4	LOV	7
3.5	Insatser enligt förenklat beslutsfattande i förhållande till 4 kap 1 § SoL	7
3.6	Taxor	7
4	Allmänna krav i hanteringen enligt förenklat beslutsfattande om hemtjänst	8
4.1.1	Information	8
4.1.2	Ansöka enligt 4 kap 1 § SoL	8
4.1.3	Uppföljning	8
5	Källförteckning	9

1 Bakgrund

Riksdagen fattade den 23 maj 2018 beslut om att göra ändringar i socialtjänstlagen (SoL). En ny lagparagraf lades till, 4 kap 2 a §, som ger kommunen möjlighet att bevilja hemtjänstinsatser utan en individuell behovsprövning. I förarbeterna framkommer att syftet är att ge de kommuner som önskar möjlighet att bevilja äldre kvinnor och män insatser inom äldreomsorg på ett enklare sätt med större utrymme för delaktighet och självbestämmande. Regeringen ser det som angeläget att stärka självbestämmande, delaktighet och medinflytande för äldre kvinnor och män när det gäller insatsernas utförande och den löpande uppföljningen.

Lagen trädde i kraft den 1 juli 2018. Med anledning av ändringen är det nu möjligt för kommuner att erbjuda hemtjänst till äldre personer utan föregående behovsprövning. Ett sådant erbjudande förutsätter att den äldre personen har informerats om i vilken utsträckning han eller hon kan påverka utförandet av insatserna, på vilket sätt kommunen följer upp insatserna och rätten att alltid kunna söka bistånd enligt 4 kap 1 § SoL.

Det är upp till varje kommun att välja om de vill använda sig av förenklat beslutsfattande om hemtjänst, samt att då ta fram riktlinjer för vad som ska gälla inom kommunen. Riktlinjerna behöver ta ställning till vilken ålder som ska gälla för att kunna bevilja hemtjänst utan föregående behovsprövning, vilka insatser som ska ingå samt i vilken utsträckning insatserna ska erbjudas.

2 Syfte

Syftet med riktlinjen är att tydliggöra Ulricehamns kommuns hantering av förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre. Riktlinjen styr vilka som omfattas av möjligheten att få hemtjänst utan föregående behovsprövning, vilka insatser som ingår samt i vilken omfattning.

3 Förenklat beslutsfattande i Ulricehamns kommun

3.1 Ålder

I Ulricehamns kommun ska kvinnor och män som är 67 år eller äldre omfattas av förenklat beslutsfattande om hemtjänst.

I förarbetena framkommer att ett syfte med att införa hemtjänst utan föregående behovsprövning är att kunna komma in med insatser tidigare än vad som sker idag. På så sätt är förhoppningen att kunna skjuta fram behovet av mer omfattande stöd och hjälp. Två andra

viktiga aspekter är anhörigperspektivet och jämställdhetsperspektivet där man ser att anhöriga, framförallt kvinnor, drar ett tungt lass för att ta hand om sina anhöriga innan man vänder sig till socialtjänsten för hjälp.

Förbud mot diskriminering på grund av ålder regleras i diskrimineringslagen och omfattar bland annat socialtjänsten. Detta innebär att kommunen endast kan särbehandla på grund av ålder utanför det lagreglerade området om det har ett berättigat syfte och att de medel som används är lämpliga för att nå syftet.

Hänsynstagande till ålder måste i vissa fall anses befogat, bland annat mot bakgrund av att behovet av skydd, stöd och omsorg i regel skiljer sig åt beroende på vilken ålder man befinner sig i.¹

Det visar sig vid en kontroll i kommunens verksamhetssystem Treserva att behovet av hjälp och stöd ökar mellan åldersspannet 80-85 år. För att få med det förebyggande perspektivet samt anhörig- och jämställdhetsperspektivet bör därför förenklat beslutsfattande om hemtjänst erbjudas till kvinnor och män tidigare än 80 år.

I lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter framgår i 2 kap. 7 § om servicetjänster åt äldre att kommuner får utan föregående individuell behovsprövning tillhandahålla servicetjänster åt personer som fyllt 67 år. Med servicetjänster avses tjänster som är avsedda att förebygga skador, olycksfall eller ohälsa och som inte utgör personlig omvårdnad.

I förarbetena till lagen² framkommer att personer upp till 67 års ålder bör normalt inte ha svårt att själva utföra de sysslor som omfattas av begreppet servicetjänster. Regeringen anser därför att kommunernas möjligheter att tillhandahålla servicetjänster åt äldre bör omfatta personer som fyllt 67 år, men kommunen beslutar vilken åldersgrupp bland dessa som ska omfattas av en viss tjänst. Den föreslagna lagen hindrar inte att olika servicetjänster erbjuds olika servicetjänster erbjuds olika åldersgrupper i kommunen. Exempelvis kan fallförebyggande servicetjänster erbjudas alla över 67 år medan städning erbjuds alla över 75 år.

Det är upp till kommunen att själva besluta om från vilken ålder kvinnor och män ska kunna få ta del av förenklat beslutsfattande om hemtjänst. Det är också kommunen som vid en överklagan eller anmälan till diskrimineringsombudsmannen ska kunna visa att den ålder som man valt är berättigat och lämpligt för att nå syftet med det förenklade beslutsfattandet.

3.2 Insatser

De insatser som ingår i förenklat beslutsfattande om hemtjänst i Ulricehamns kommun är de som innefattas i serviceinsatser och personlig omvårdnad. Dock ingår inte insatsen ”städ”. Anledningen till det är att städ inte utförs av kommunen och för att nå önskvärd effekt med valfrihet och delaktighet för den enskilde är det viktigt att utföraren kan utföra alla insatser som ingår i förenklat beslutsfattande om hemtjänst.

---

¹ Prop. 2017/12:159

² Prop. 2005/06:115

Insatser som ingår är:

Personlig omvårdnad	Serviceinsats
Personlig hygien, inklusive kamning, rakning, tand- och munvård	Tvätt
Toalettbesök	Inköp
På- och avklädning	Post- och bankärenden
Förflyttningar, till exempel hjälp i och ur säng eller stol	Ledsagning
Dusch, innefattar även hårvård och klippning av fingernaglar	
Stöd i samband med matsituationer	
Social samvaro/promenader	
Översyn, exempelvis disk, vattna blommor, avtorkning med mera	
Tillsyn	
Bäddning/renbäddning	
Matberedning, gäller frukost och kvällsmat, enklare tillredning	
Värmning av middagsmat	
Inköpslista, kan innefatta både att skriva listan och se över vad som behöver inhandlas gällande dagligvaror	
Hjälp med sopor (ej transport till återvinningscentral)	
Posthämtning från egen brevlåda	
Bära in ved	
Telefonservice	
Övrig insats	

Utöver ovanstående ingår trygghetslarm och matdistribution i förenklat beslutsfattande om hemtjänst. Dock ingår inte insatserna i taxan för förenklat beslutsfattande, utan taxan betalas separat på samma sätt som görs om de beviljas enligt 4 kap 1 § SoL.

Insatserna utförs på samma sätt som de görs om de beviljats enligt 4 kap 1 § SoL, det är alltså ingen skillnad på insatsernas innehåll beroende på vilket lagstöd de har beslutats enligt.

Delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter ingår inte i förenklat beslutsfattande om hemtjänst.

3.3 Omfattning

Det är möjligt att bli beviljad hemtjänst utan föregående behovsprövning med 8,69 timmar per månad, vilket motsvarar ca 2 timmar per vecka. Dessa timmar planerar den enskilde tillsammans med utföraren. En plan görs för när under veckan/månaden insatserna ska utföras. Förändringar i planeringen behöver meddelas till utföraren senast tre dagar i förväg, detta gäller också återbud.

För sent inkomna ändringar/återbud som inte beror på sjukdom eller något annat akut, kan komma att debiteras enligt taxa.

Besluten är tidsbegränsade och gäller i 1 år då en uppföljning, senast, ska göras.

3.4 LOV

De utförare som den enskilde kan välja på vid förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre är, förutom kommunen, de LOV³-företag som utför både service och personlig omvårdnad. Detta för att det ska vara lätt för den enskilde att ändra insatser med kort varsel utan att behöva byta utförare.

3.5 Insatser enligt förenklat beslutsfattande i förhållande till 4 kap 1 § SoL

Det är inte möjligt att ha beslut om förenklat beslutsfattande om hemtjänst och samtidigt ha ett beslut om bistånd enligt 4 kap 1 § SoL. Insatser enligt förenklat beslutsfattande om hemtjänst har bland annat till syfte att vara en förebyggande insats, innan man är i behov av mer omfattande bistånd. Undantaget är trygghetslarm och matdistribution. Om en person sedan tidigare är beviljad enbart matdistribution och/eller trygghetslarm enligt 4 kap 1 § SoL har personen rätt till insatser enligt 4 kap 2 a § SoL.

Har den enskilde insatser enligt 4 kap 1 § SoL har han eller hon inte rätt till hemtjänst utan föregående behovsprövning. Undantagen är dock, som beskrivs ovan, matdistribution och trygghetslarm.

Har den enskilde insatser enligt förenklat beslutsfattande om hemtjänst och sedan ansöker om bistånd enligt 4 kap 1 § SoL och beviljas detta har han eller hon inte fortsatt rätt till insatser enligt 4 kap 2 a § SoL utan biståndet övergår då helt till 4 kap 1 § SoL.

3.6 Taxor

Taxan för insatser enligt förenklat beslutsfattande om hemtjänst utgår från det fastställda timantalet (8,69 timmar per månad) med hänsyn tagen till den maxtaxa som fastställs årligen. Taxan för insatser enligt förenklat beslutsfattande om hemtjänst räknas ut genom att

---

³ Lag om valfrihetssystem

man tar årets maxtaxa dividerat med 8,69. Taxan revideras årligen utifrån den nya fastställda maxtaxan.

4 Allmänna krav i hanteringen enligt förenklat beslutsfattande om hemtjänst

4.1.1 Information

För att kunna bevilja insatser enligt förenklat beslutsfattande om hemtjänst krävs att den äldre personen har informerats om i vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka insatserna, på vilket sätt kommunen följer upp insatserna och rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 4 kap 1 § SoL.

4.1.2 Ansöka enligt 4 kap 1 § SoL

I de fall biståndshandläggaren gör bedömningen att den äldre inte förmår tillgodogöra sig informationen ska en utredning enligt 11 kap 1 SoL avseende rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL göras.

4.1.3 Uppföljning

Kommunen måste försäkra sig om att den som söker om hemtjänst utan föregående behovsprövning är införstådd med hur den löpande uppföljningen kommer att genomföras.

Kommunen ska följa upp insatserna som har erbjudits med utgångspunkt i kommunens riktlinjer, insatsernas kvalitet och värdegrunden för äldre. En uppföljning görs senast efter 1 år, innan beslutsperioden löpt ut.

5 Källförteckning

Proposition 2005/06:115 Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre

Lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter

Proposition 2011/12:159: Ett utvidgat skydd mot åldersdiskriminering

Socialtjänstlag (2001:453)

Proposition 2017/18:106: Förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre

Lagrådsremiss Förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre 2017-12-21